

УДК 94(497.11)"1915/1916"
355.48(497.11)"1915/1916"

COBISS.SR-ID 282316556

Др Мила Михајловић

Италијанска радио телевизија РАИ

Рим (Италија)

e-mail: mila.mihajlovic@gmail.com

ВОЈНОЗДРАВСТВЕНА ИНТЕРВЕНЦИЈА ИТАЛИЈЕ У ИЗВЛАЧЕЊУ СРПСКЕ ВОЈСКЕ ИЗ АЛБАНИЈЕ 1915/1916.

АПСТРАКТ: Од 12. децембра 1915, па до 29. фебруара 1916. године, италијанска Ратна морнарица је из Албаније евакуисала 260.895 српских војника и избеглица, 24.000 аустријских војника заробљеника српске војске, 10.153 коња, 68 топова, и 300.000 тона хране и материјала. Са војском је евакуисана и српска влада, војни врх, краљ Петар и регент Александар. Истовремено, евакуисано је и 6.000 црногорских војника и краљ Никола са породицом. У јеку зиме и под непрекидним ратним дејствима обављено је 248 пловидби и употребљено 250 лађа.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: српска војска, здравствена мисија, извлачење, бродови-болнице, Италија

Увод

Док је српска војска на албанским обалама умирала чекајући на одлуке савезника, они су успели да се договоре тек 6. јануара 1916,

да се српска војска транспортује из Албаније на Крф, што се показало неизводљиво због забране Грчке.¹ Ситуација се решила када је Италија, не могући више пасивно да посматра пропаст српских регрута, 5. јануара 1916. унилатерално одлучила да самостално и моментално започне евакуацију српске војске у Италију.² Поред регрута, Италија је евакуисала и главнину српских трупа. Они су превезени из Валоне у Италију до 19. фебруара. Крајем месеца укрцала се у италијанске лађе и српска коњица, чиме је започет транспорт за Крф. Последња одељења српске Коњичке дивизије су из Валоне испловила 5. априла. То је и датум који се званично узима за окончање евакуације српске војске и народа из Албаније. Извлачење српске војске из Албаније обављано је путничким и санитарним конвојима, при чему је од примарног значаја била беспрекорно организована мрежа војносанитетске компоненте. Највећи део чинили су осам италијанских бродова-болница и здравствени центар у Арти.

Војносанитарна интервенција Италије

Италија је имала у Албанији две здравствене мисије. Прва се искрцала у Валону 26. октобра 1914, са задатком да у Драчу формира важан здравствени центар. Ова здравствена мисија имала је 1.500 особа. Италијански здравствени центар у Драчу био је опремљен најсавременијом санитарном опремом и представљао је значајну медицинску компоненту у систему пружања помоћи и евакуацији српске војске. Друга италијанска здравствена мисија приспела је у Валону првих дана децембра 1915, заједно са италијанским Специјалним војним контингентом. Бројала је 1.300 особа и имала је задатак да у Валони формира здравствени центар.³

Од првих дана јануара 1916, Италијани су купили Србе свуда по албанским обалама којима се могло прићи. Из Драча и Медове су

¹ De Bosdari a Sonnino, 138/20 од 15. 1. 1916, MAE, DDI, Serie V 1914–1918, volume V, doc. 323.

² Радојевић, Владимир, Миленковић, Добросав, *Пропаст српских регрута*, Београд: САНУ, 1967, 92.

³ Giordani, Paolo, *Per l'Esercito serbo*, Roma: Stato Maggiore della Regia Marina Italiana, 1917, ristampa a cura di Mila Mihajlović, Roma: Informazioni della Difesa, 70–72.

први војници, они најслабији и најтеже болесни, одмах укрцани на бродове-болнице или на мање пароброде којима су пребачени у Валону. Близина аустријске базе у Котору, разуђена обала, безброј аустријских плаћеника међу локалним Албанцима и зимски услови чинили су водени пут дуж обале ризичнијим од копненог. Зато су они снажнији упућивани у Валону пешке. У Валони би их пребацивали у пароброде и преносили у Италију.

Пут до Валоне Срби су прелазили у етапама, остављајући слабије, који нису могли да издрже напоре марша, да се окрепе у бројним већ припремљеним пољским одмориштима и у италијанским и пољским војним болницама дуж пута којима су се кретали, нарочито приликом преласка река Шкумби и Семени. Пристизали су и окупљали се у прихватилишту у Арти у предграђу Валоне. Ту је било концентрисано италијанско здравствено особље. Прихватилиште је било опремљено тада најсавременијом медицинском опремом. На узвисини, на терену од пешчаних дина, било је обилато снабдевано водом. Чиниле су га удобне и добро саграђене баракe чији је број приливом српске војске стално растао. Прихватилиште је деловало у оквиру италијанске здравствене мисије и Црвеног крста и представљало је важну медицинску компоненту у прихвату српске војске и народа.

До прве половине фебруара 1916, већина српске војске стигла је у Драч, а одатле је евакуисана у Валону и даље у Италију и Крф.

Бродови-болнице

Евакуација из Албаније у Италију обављала се путничким и санитарним конвојима које су пратили ратни бродови. У транспортним конвојима били су и бродови-болнице. То су махом били трговачки паробродови, које је почетком 1915. италијанска морнарица реквизирила у војне сврхе и преобразила у војне болнице. Уз њих је формирана и флота мањих бродова-амбуланти и спасилачких бродова. Италијанска морнарица је за време рата располагала са 14 бродова-болница. У извлачењу српске војске и народа из Албаније, Италија је ангажовала осам бродова-болница. У операцији су учествовали пет прекоокеанских бродова-болница: „Краљ Алберт”, „Краљ Италије”, „Бразил”, „Италија” и „Албаро”, разарач-болница

„Краљица Маргерита” и два мала брода-болнице „Санта Лучија” и „Марекјаро”.⁴ Разарач „Краљица Маргерита” био је једини ратни брод који је у јесен 1915. претворен у болницу. Рат га је затекао у Бриндизију и одмах је као бојни брод упућен у залив Валоне, одакле је међу првима претворен у брод-болницу и укључен у транспорт српских рањеника.⁵

Брод-болница „Фердинандо Палашано”

Највећи брод-болница је лађа „Краљ Алберт” или „Фердинандо Палашано”. Била је то прекоокеанска лађа која је као путнички брод могла да прими преко 2.000 путника, а у својству брода-болнице располагала је са хиљаду кревета. По избијању рата, како би побегао британској морнарици, брод се склонио у Ђенову. Када је Италија ступила у рат 25. маја 1915, брод је реквириран за потребе италијанске ратне морнарице и почетком јануара 1916. укључен у операцију спасавања српске војске и народа. Броду је тада промењено име у „Фердинандо Палашано”. Као брод-болница обавио је 46 мисија и превезао 37.314 рањених и болесних, други по броју превезених особа. Располагао је апотекама, лекарским амбулантама, операционим салама и за то време најмодернијом лекарском опремом и инструментима. Одмах по завршеној трансформацији у брод-болницу, ова лађа послата је у Валону и Драч. Ево једне епизоде из тог времена:

Дана 18. јануара касно увече, брод препун српских рањеника испловио је из Драча. На рути за Бари, наред Отрантског канала насупрот Медове, зауставила га је, наводно због рутинске контроле, немачка подморница У-бут закамуфлирана као аустроугарска, јер Немачка и Италија још нису формално биле у рату. Подморница је наредила броду-болници да се заустави испаливши два пуцња из топа. Потом је доловила подно брода, на који се попео немачки официр у пратњи вода под оружјем. Командант брода-болнице ка-

⁴ Ufficio speciale del Ministero della Marina. *La Marina italiana nella guerra*. Roma, 1917, periodico <http://14-18.it/periodico/pag/15087>.

⁵ Михајловић, Мила, Италијански морнари за српску војску, залог хуманости у одисеји пакла (1915–1916), Београд: Чигоја, 2017, 149–150.

петан Бертолини и директор болнице др Монако жестоко су протестовали због заустављања, изражавајући хитност да рањене пребаце у болнице на копну. Једино што су постигли било је да су их приморали да пређу у подморницу. Команду над бродом-болницом преузели су наоружани чланови посаде немачке подморнице и угашених фарова (у моменту заустављања сва светла су била укључена по прописима за препознавање бродова-болница), у потпуном мраку брод је силом преусмерен у Котор, аустријску поморску базу. Тамо је задржан пуна три дана и подвргнут детаљној инспекцији аустроугарских власти. Нису пронашли ниједну неправилност, сем једног рањеног Чеха који је дезертирао из аустроугарске војске и прикључио се српској војсци као добровољац. Њега су ухапсили. Броду-болници је потом било дозвољено да исплови, заједно са својим командантом и директором болнице.⁶

Епизода је снажно сведочење и одличан пример расизма Централних сила према Србима и Србији – непријатељ је поштовао ратно право и у потпуности се придржавао хуманих правила према Италији, а према Србији није. Централне силе су међународно ратно и хуманитарно право примењивале селективно. Исторемено, Србија, која за разлику од Италије и Немачке (Пруске) није била потписница прве Женевске конвенције 1864, већ јој је приступила и ратификовала 24. марта 1876, се те конвенције стриктно придржавала.

Потресно сведочење са брода-болнице „Италија”

О ономе што се дешавало на броду-болници, о хуманитарно санитарној страни евакуације српске војске, најбоље сведочи оригинални документ објављен фебруара 1917, по налогу Специјалне канцеларије италијанског министарства морнарице под насловом „Италијански морнари за српску војску”. Аутор је Антонио Гарибал-

⁶ Ufficio speciale del Ministero della Marina, *La Marina italiana nella guerra*, Roma, 1917, periodico: <http://14-18.it/periodico/pag/15087>; Grande Guerra, Spedizione in Albania, Fatti d'Arme <http://cronologia.leonardo.it/storia/a1915>.

дино Кватрини,⁷ учесник операција и очевидац догађаја, морнар, импровизовани болничар током једне од најстрашнијих епизода албанске епопеје српске војске, која се одвијала на палуби брода-болнице „Италија”.

Овај брод је конструисан као путнички пароброд по налогу поморске компаније „Ла велоче”, у чијем власништву је био. Конструисан је 1905. у бродоградилишту у Ђенови. Имао је два брата близанца – бродове „Аргентина” и „Бразил”, а овај последњи је такође претворен у брод-болницу и послат у Албанију да прихвата и спасава српске рањенике. До рата „Италија” и „Бразил” саобраћали су као путнички бродови из Италије до одредишта у Северној и Јужној Америци. Када је Италија заратовала 1915, обе лађе су одузете у војне сврхе и претворене у бродове-болнице, свака са по 620 болничких лежачева.

Брод-болница „Италија” испрва је употребљен као подршка италијанским трупам послатим у Либију и Албанију, а потом је послат да транспортује рањене и болесне британске војнике из Дарданела. Крајем 1915. и почетком 1916. укључен је у операције прихвата и преноса српске војске из Албаније. Брод-болница „Италија” један је од малобројних који су остали у служби до краја рата. Обавио је 80 мисија и транспортовао 48.426 рањеника и болесника, и други је по реду брод-болница италијанске морнарице по броју обављених мисија („Албаро” је обавио чак 90 мисија), а први по укупном броју транспортованих рањеника и болесника. Ево неколико пасуса из документа:

Наређење да одемо у Валону затекло нас је наред пучине, на путу за Италију, након што смо седам месеци провели транспортујући британске рањенике из Дарданелија у Енглеску. У Валону смо стигли 28. фебруара⁸, док су последњи здрави српски војници на нашим лађама испловљавали, одлазећи на Крф или у Бизерту у пратњи наших лаких борбених бродова (...)

Наш је брод, брод бола. На њега стижу са удовима изрешетаним митраљезима, здробљени, унакажених тела чији су делови

⁷ Antonio Garibaldi Quattrini (Морлупо 1880 – Фиренца 1937), италијански новинар, писац, издавач.

⁸ 1916.

остали на бојишту. И ми, они што месец за месецом прихватамо тај збир бола и агоније, који познајемо сваку слабост тела, који знамо све погибелји рата на копну и на мору, ми који смо били убеђени да смо већ све видели и упознали, све патње препатили, тек сада појмимо да изван и преко сваке досад знане ране од топа и челика, постоје оне које рат доноси, а којима ниједан јад на свету није раван, муке које ни Данте грешницима свога пакла није наменио (...)

Када се повлачење српске војске под ударима непријатеља претворило у истински пораз, најснажнији пређоше границу и уђоше у Албанију и хранећи се последњим што су имали, могаше да се дугим маршем домогну обале Јадрана (...) Иза најјачих јединица заостали су, без ичега, тридесетак хиљада људи: они најслабији и они којима је припало да буду штит повлачења, бедем и заштита главнине војске. Тих јадника ми идемо да покупимо оно што је преостало, а за њихов марш мало је рећи да је одисеја пакла (...) На сваком станишту, после сваке етапе, земља је прекривана несахрањеним телима (...) Више нису ни ходали, вукли су се и пузали (...)

Малене лађе непрекидно крстаре дуж обале не марећи за непријатељске заседе, прикупљајући то јадно, распршено људско стадо. Када би се напуниле, допловљавале би до нас да пребаце свој људски терет, па да се поново врате и да укрцавају, укрцавају. Када су подно бокова нашег брода стигли први препуни бродићи, морали смо да згранемо, широм да отворимо очи, да себе уверимо да нисмо жртве неке ноћне море, јер је трагична непомичност тих људи на дереглијама испрва наводила на помисао да уместо болесних или рањених, оне довозе пирамиде лешева (...) И када је та људска гомила живих лешева почела да се комеша, наједном нам је до свеисти допрла величина, тачна и прецизна, трагедије коју људски род још није видео.⁹

Једноставни језик италијанског морнара, члана посаде брода ког су ратне прилике претвориле у болницу и упутиле да прихвати српске рањенике, потресно је и јединствено сведочанство о конкретном хуманитарно-здравственом току операције. Морнари су преко ноћи постали болничари. Сведочење је аутентично и стра-

⁹ Quattrini, Antonio Garibaldi, *I marinai italiani per l'Esercito Serbo*, Roma: Ufficio Speciale del Ministero della Marina, 1918, У: Михајловић, Мила, н. д., пун текст, 161–173.

шно, испричано је непосредно након догађаја и не тражи даља објашњења и коментаре, тек једну напомену – да је оно што се на овом броду-болници дешавало било једнако за све бродове-болнице у данима евакуације српске војске из Албаније.

Судбина брода-болнице „Марекјаро”

Интересантна је судбина најмањег италијанског брода-болнице „Марекјаро”. Првих дана 1916, у оквиру велике операције спасавања српске војске у повлачењу са албанских обала, италијанска морнарица одлучила је да појача првобитну трочлану флоту бродова-болница са још три лађе. У ту сврху реквирирани су путнички бродови „Марекјаро” „Италија” и „Бразил”. „Марекјаро” је са својим капацитетом од само 50 лежајева био најмањи италијански брод-болница, уколико се изуму мања пловила, мањих димензија, класификована као бродови-амбуланте и спасилачки бродови. Без обзира на своје димензије, брод-болница „Марекјаро”, обавио је шест мисија у којима је превезао 258 српских болесника и рањеника са обала Албаније у италијанске базе у региону Пуља.

Дана 12. фебруара 1916, препун рањеника, „Марекјаро”, тек што је испловио из луке у Драчу, налетео је на мину немачке подморнице УЦ-12 и потонуо. Једног од војних лекара, капетана Самуела Њаса (Samuele Gnasso), експлозија је збацила са палубе у море. Иако тешко рањен, успео је да се врати на брод који је већ захватио пожар. На броду је било 120 тешко рањених српских војника. Рањеници су изнети из запаљеног брода и спасени, док су у вртлогу воде, у експлозији која је уследила, нестали командант брода Какаче и 32 члана посаде.¹⁰

Ево шта пише у образложењу сребрног Ордена за храброст којим је одликован војни лекар капетан Њасо:

И сам рањен, одмах је пожurio да умири стотинак укрцаних рањених војника, које је захватила паника од пожара што је избио на броду; пошто је успео да их смири, укрцао их је на бродић, притекао у помоћ и

¹⁰ Cernuschi, Enrico. *Le navi ospedale italiane*. Parma: Albertelli, 2010, 185.

тако спасао све болеснике и рањенике; лечио их је током пловидбе и на копну; последњи је потражио помоћ за властите ране.¹¹

Уместо закључка

Колики је био удео Италије у извлачењу српске војске и народа из Албаније јасно приказује садржај италијанског војног документа објављеног у фебруару 1917:

Италијанска морнарица учествовала је у евакуацији српске војске и народа са 45 лађа укупне носивости од 130.000 тона, француска морнарица са 26 лађа укупне носивости 43.000 тона, а британска са 71 лађом укупне носивости од 50.000 тона.¹²

О војноздравственој интервенцији Италије у српским изворима, између осталог, забележено је и следеће:

У превозењу наших трупа на Крф, они (Италијани) су својом брзином, уредношћу и љубазношћу однели рекорд. Многи и многи наши сећаће се још задуго добре кухиње на италијанским бродовима, јер им је та кухиња враћала снагу после оних мука у Албанији (...) Све што беше потребно за укрцавање наших трупа у Валони, било је и добро припремљено и благовремено изведено. Исхрана људства била је каква се само пожелети могла. За пролазеће трупе на реци Семени и у Либавици, беше слагалиште од 30.000 obroka хране; на реци Војуши, устројен логор и исхрана за 10.000 људи; код Валоне, близу села Арте, логор и исхрана за 4.000 људи. Ови провизиони хране попуњаваху се одмах чим би се утрошили. На самом пристаништу, као командант базе беше италијански адмирал Мацо. Он је заиста имао пуно самилости према нашим војницима и пока-

¹¹ Favre, Franco, *La Marina nella grande Guerra. Le operazioni navali, aeree, subacquee e terrestri in Adriatico*, Treviso: Gaspari, 2008, 173; Cernuschi, Enrico, *Le navi ospedale italiane*, Parma: Albertelli, 2010, 8–10.

¹² *Comment l'Armée Serbe fut sauvée par la Marine Italienne*, Institut Italien de Paris, Ministero della Marina Italiana, 1917; Grande Guerra, *Spedizione in Albania, Fatti d'Arme*, <http://cronologia.leonardo.it/storia/a1915>.

зивао нам се на сваком кораку као велики пријатељ. Свој посао познавао је добро. Многу нам је муку олакшао, многу сузу уштедио.¹³

Остаје отворено питање разлога који су навели Италију на овај гест хуманости за који ће, како ће историја показати, платити огромну цену: послератном савезничком обманом и поништењем Лондонског уговора, губитком загарантованих територија, настанком нежељеног и нестабилног суседа Краљевине Југославије, последичним унутрашњим социјалним потресима који ће изродити фашизам. При томе, Италију на помоћ српској војсци није обавезивао икакав споразум нити било каква преузета одговорност, за разлику од Енглеске и Француске, декларисаних пријатеља и савезница Србије, које су формално прихватиле обавезу извлачења српске војске и народа из Албаније. У евакуацији српске војске, Италија је изгубила три лађе и више хиљада војника, али *ниједан Србин није изгубио живот у мору*.¹⁴

Војна историја бележи и речи пуковника Митровића, начелника српског Врховног Штаба. Изговорио их је поздрављајући официре и посаду крстарице „Ћита ди Катанија”, којом је стигао на Крф. Пожелео је да упути поздраве целокупној италијанској морнарици, рекавши да је поносан што може да јој изрази срдчане и захвалне поздраве народа Србије:

Добро зна и разумева српска војска ваш племенити рад у транспорту целокупне наше армије, учињен у тако кратком времену и несигурном мору. Данас и заувек, за овај беспрекорни подухват, нека вас прате, о морнари Италије, захвалност и завет целе Србије, која се на вашим бродовима данас поново рађа и заклиње, да врати и потврди своје свето право да постоји и да побеђује.¹⁵

¹³ Недић, Милан, *Српска војска на Албанској голготи*, Београд, Штампарска радионица Министарства војске и морнарице, 1937, 278–282.

¹⁴ Agenzia Stefani, Torino: 23. 2. 1916.

¹⁵ Giordani, 96.

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

Архивска грађа

Archivio del Ministero agli Affari Esteri, Roma (MAE)
Archivio del Ministero della Marina, Roma (AMM)
Archivio dell'Ufficio Storico dello Stato Maggiore dell'Esercito, Roma (AUSSME)

Монографије

Bertotti, Emilio. *La nostra spedizione in Albania (1915–1916)*. Milano: Unitas, 1926.

Живојиновић, Драгољуб. *Невољни ратници – велике силе и Солунски фронт 1914–1918*. Београд: Завод за уџбенике, 2010.

Јовановић, Љубомир. Из ратног дневника 1915–1918. Крагујевац: Шумадијски анали, година IV, V, VI, број 4, 5. и 6, 2008–2011.

Карађорђевић, Петар I. *Ратни дневник 1915–1916*. Приредио Драгољуб Живојиновић. Топола: Задужбина краља Петра I, 20'03.

Quattrini, Antonio Garibaldo. *I Marinai italiani per l'Esercito Serbo*. Roma: Ufficio Speciale del Ministero della Marina, 1918.

Leva, Fausto. *L'Intervento dell'Italia a fianco dell'intesa e la lotta in Adriatico*. Dal 24 Maggio 1915 al salvataggio dell'Esercito Serbo. Firenze: Vallecchi, 1935.

Митровић, Андреј. *Србија у Првом светском рату*. Београд: Службени гласник, 2014.

Недић, Милан. *Српска војска на Албанској голготи*. Београд: Штампарска радионица Министарства војске и морнарице, 1937.

Радојевић, Владимир и Миленковић, Добросав. *Пропаст српских регрута*. Београд: САНУ, 1967.

Favre, Franco. *La Marina nella Grande Guerra. Le operazioni navali aeree, subacquee e terrestri in Adriatico*. Treviso: Gaspari, 2008.

Ferrante, Ezio. *La grande Guerra in Adriatico*. Roma: Ufficio Storico della Marina, 1987.

Cadorna, Luigi. *Altre pagine sulla Grande Guerra*. Milano: Mondadori, 1925.

Cernuschi, Enrico. *Le navi ospedale italiane*. Parma: Albertelli, 2010.

Corni, Giuseppe. *Riflessi e visioni della grande guerra in Albania: Diario di un ufficiale*. Milano: Alpes, 1928.

Часовници и штампна

Agenzia Stefani, Torino, 23. 2. 1916.

Gabriele, Mariano. *Il salvataggio dell'Esercito serbo*, Bollettino d'archivio dell'ufficio storico della marina militare, Rim: BAM (Biblioteca „Angelo Monteverdi” Università „La Sapienza” Roma), XXII, settembre 2008, str. 9–36.

Grande Guerra, *Spedizione in Albania, Fatti d'Arme*, <http://cronologia.leonardo.it/storia/a1915>.

Istitut Italien de Paris, *Comment l'Armée Serbe fut Sauvée par la Marine Italienne*, Paris: Ministero della Marina italiana, 1917.

La marina italiana nella guerra, Roma: *Ufficio speciale del Ministero della Marina*, 1917, periodico <http://14-18.it/periodico/pag/15087>

Dr Mila Mihajlović

Italian broadcasting system RAI, Rome (Italy)

e-mail: mila.mihajlovic@gmail.com

**MILITARY-MEDICAL INTERVENTION OF ITALY FOR
RESCUE OF SERBIAN ARMY FROM ALBANIA 1915/1916
(Summary)**

From December 12, 1915 to February 29, 1916 the Italian Navy evacuated from Albania: 260,895 Serbian soldiers and refugees, 24,000 Austrian soldiers - prisoners of war of the Serbian Army - 10,153 horses, 68 cannons and 300,000 tons of food and supplies. The Serbian government, military leaders, King Petar I Karadjordjevic and Regent Aleksandar I were also evacuated with the army. A total of 248 water crossings were conducted utilizing 350 ships.

The accomplishment of the Italian Navy remained almost unknown despite its efforts to save the Serbian and Montenegrin people under extreme circumstances and because Italy, of all the Allies, bore almost the entire burden and responsibility for the undertaking.

This maritime operation can be compared with what occurred during World War II at Dunkirk in northern France between May 25 and June 3, 1940 when over 300,000 English and French soldiers were evacuated. That evacuation was decisive for the Allied victory, just like this one which occurred during the winter of 1915/1916. After long years of grueling trench warfare, only the Serbian Army was able to break through the Salonika Front during an assault September 15, 1918 and with continuous progress determined the victory of the Allies in less than two months.

At the same time, the evacuation of the Serbian Army and people is a precursor ante literam to today's humanitarian operations and still remains

recorded as the most important and most complex operation of international humanitarian assistance and rescue of all time.

KEY WORDS: Adriatic, Albania, Serbian Army, retreat, Tripartite Pact, Serbian evacuation, Humanitarian operations, Italian Royal Navy